

цільової мови могли сприймати його не як іноземний та «чужий», а як близький для їхньої картини світу. Проте слід зауважити, що в деяких розглянутих прикладах в тексті перекладу використовувалися лапки, щоб візуально виділити національно забарвлену лексему з-поміж інших. Крім того, в тексті оригіналу часто надавалося тлумачення культурно-специфічної лексики, яке, відповідно, було присутнє і в перекладі та допомагало краще зрозуміти закодовану в такій лексиці культурну інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Johnson L. What Foreigners Need to Know about America from a to Z. In *How to Understand Crazy American Culture, People, Government, Business, Language and More*. Los Angeles, 2015. 594 p.
2. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. 9th edition. Oxford, 2015. 1820 p.
3. Slavova L., Borysenko, N. Rendering cultural information in translation: English – Ukrainian direction. *Odessa linguistic journal*. 2018. №11. С. 167–173.
4. Venuti L. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. London, 1995. 353 p.
5. Джонсон Л. Що іноземці мають знати про Америку від А до Z. Як розуміти божевільну американську культуру, людей, уряд, бізнес, мову і чимало іншого / пер. з англ. Є Мягкої. Київ, 2015. 481 с.
6. Разумна К. А. Американська національно маркована лексика в англійськомовних газетних та журнальних текстах: кластерний аналіз. *Мова. Література. Фольклор*. 2022. №2. С. 49–56.

Л.П. Поліщук, Т.М. Пушкар
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПОНЯТТЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Переклад – це не просто перетворення одиниць однієї мови в одиниці іншої мови, це складна когнітивна робота, яка включає низку проблем, які необхідно вирішити за допомогою перекладу. Головною метою перекладу є

досягти релевантності. Основою багатьох способів перекладу є трансформація, яка передбачає зміну лексичні чи граматичні трансформації або семантичної трансформації оригінального тексту зі збереженням інформаційності перекладу. Дані зміни є методами когнітивного мислення, які показують значення слова іноземною мовою в контексті та вибір релевантного слова, яке не відповідає словниковому. Лексико-семантична трансформація скерована на перетворення одиниць вихідного тексту за допомогою одиниць цільової мови в процесі перекладу, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виокремлено з одиниць за допомогою певних логічних перетворень [1: 6].

Дослідниця І. Лелет у науковій статті про лексико-семантичну трансформацію зазначає, що словниковий склад мови – це не просто набір слів, а система, яка дозволяє створити різне сполучення слів у контексті. Таким чином, певні компоненти словника пов'язані один з одним спільними значеннями й стилістичними відносинами. Тому лексико-семантичну трансформацію використовують, коли словниковий еквівалент певного слова 18 мовою оригіналу неможливо використати в перекладі через невідповідність значення та визначення [2: 95].

Лексичні прийоми перекладу включають транскрипцію, транслітерацію та калькування. Транслітерація та техніка транскрипції – це перетворення лексичних одиниць вихідного тексту шляхом повторення його використання з застосуванням лише символів мови перекладу. За допомогою цих прийомів перекладаються імена, прізвиська і назв предметів. До лексико-семантичних прийомів відтворення у перекладі наукової фантастики можна віднести такі трансформації: лексична заміна, конкретизація, генералізація, модуляція, скорочення та розширення початкового значення, антонімічний переклад, функціональна заміна [3: 60].

Конкретизацією є техніка перекладу, за якої слово або фраза мовою перекладу трансформується на загальне значення слова чи фрази мовою перекладу. Відношення, що виникають у результаті цієї заміни та використання оригінальної лексичної одиниці, знаходяться у відношеннях логічного вживання: мова-основа виражає загальну ідею, а мова перекладу – видове поняття, що входить у відповідну одиницю [1: 50].

Генералізація (процес, протилежний конкретизації) полягає в заміні одиниці вихідної мови з вузьким значенням мовною одиницею в загальному значенні [1: 68]. Модуляція терміна перекладу базується на причинно-

наслідковому зв'язку обміну понять, в процесі якого слова та словосполучення змінюються. Встановлений зв'язок між цими поняттями має бути настільки чітким, щоб змінювати причину та наслідок у перекладі, або навпаки, або (в іншому випадку) як частину цілого [4: 88]. Для науково-фантастичної літератури притаманним є застосування компонентів лексико-семантичного контексту, таких як реалії, символи, алюзії, аббревіатури, антропоніми, топоніми, промовисті власні назви, квазіреалії та терміни [5]. Розглянемо причини, які призводять до лексико-семантичних прийомів під час перекладу, виокремлені науковцем І. Лелет:

- вирізнення різних ознак одного й того самого об'єкта;
- мовні відмінності, зокрема в обсязі змісту слова;
- значення слова в контексті;
- відмінність у сполучуваності [2: 95].

Отже, в процесі перекладу англійсько-українських текстів лексико-семантична перекладацька трансформація є обов'язковою, так як вона невід'ємно пов'язана з екстралінгвальними факторами розвитку терміносистем, особливо в різноманітних процесах соціально-економічних концепцій різних країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Проценко Н. В. Лексико-семантичні підстановки в перекладі англійських текстів. Філологічні студії. 2015. Вип. 12. С. 64–72.
2. Лелет І. О. Лексико-семантичні трансформації в українському перекладі твору Е. А. По «Золотий жук». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 37. С. 94–97.
3. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. К. : Аграр Медіа Груп, 2016. 436 с.
4. Клименко І. М., Зоренко І. С. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії*. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
5. Шапошник О. М. Проблеми відтворення у перекладі жанрових ознак наукової фантастики : лексико-семантичний контекст. URL: https://www.researchgate.net/publication/341118892_Problemi_vidtvorennia_u_p

erek ladi_zanrovih_oznak_naukovo_i_fantastiki_leksiko-semanticnij_kontekst
(дата звернення: 20.02.2023).

M.I. Sevastiuk
Taras Shevchenko National University of Kyiv

CONFRONTATION STRATEGIES OF AMERICAN POLITICIANS IN UKRAINIAN TRANSLATION: COGNITIVE MODELING

Background. The field of translation studies has undergone a paradigm shift in recent years, with the incorporation of cognitive research leading to a greater focus on the translation process and the individual translator [1; 3; 4]. However, describing the process of translation poses certain challenges, as the translator's cognition is not open to direct scrutiny. To address this, cognitive science methodology, including verbal reports (TAPs, dialogue protocols, retrospection) and "hard methods" such as eye-tracking and keystroke logging has been employed [5: 15]. The method of cognitive modeling has emerged as a promising approach, offering a hypothetical model that can provide information about the entire translation process or its stages. This approach aims to map the translation process, reveal translation mechanisms and algorithms, and describe the actions and decisions translators take [4: 20]. Although there is a certain amount of criticism of the inherent hypothetical nature of translation models, they can still be helpful in solving complex translation problems, minimizing the factor of improvisation and intuition, and serving as a didactic tool for translation students.

Research Relevance. Our research focuses on the process of political translation, a distinct type of translational activity that has not received sufficient research attention to date. While the translation of political discourse has traditionally been viewed as a functional and anthropocentric activity, our research approach adopts a cognitive perspective that enables us to fully appreciate the strategic nature of this process. In particular, we emphasize the crucial role played by the translator in preserving and reproducing the confrontational meanings of the original message, which makes the political discourse translation a complex and sensitive process [2]. Here we also shed new light on the complexities of political translation and contribute to the development of new scientific paradigms for its study.